

CULTURA POPORULUI

FOAIE DE CULTURĂ ȘI DE EDUCAȚIE CETĂȚENEASCĂ
A SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI”

ABONAMENTE ANUALE:

pentru săteni 30 lei
„ autorități 60 lei
„ întreprinderi financiare 100 lei

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

REDACȚIA: Telefon No. 405 ADMINISTRAȚIA: Telef. No. 186

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Strada Memorandului No. 21, în Sala Reduța

Calendarul Săptămânei

CATOLIC		ORTODOX	
Luni	Filip și Iacob	18	Cuv. Ioan
Marți	Atanasie	19	Sf. Ioan dela P.
Mercuri	Aflarea Crucii	20	Cuv. Teodor
Joi	Monica	21	C. Iacuarie
Vineri	S. Piu N.	22	M. Theodor
Sâmbătă	S. Ioan	23	Sf. Gheorghe
Duminică	Stanisla	24	Sf. Elisabeta

Sfaturi înțelepte

Cuvinte adevărate

Țara noastră, România, se bucură de tot mai multe vizite din partea străinătății. Căci dușmanii noștri, între cari locul de frunte îl ocupă Rușii și Ungurii din Budapesta, nu pot face nimic, ca să ne răuțim, ca să ne răuțim, ca să ne răuțim. Trebuie să vă amintiți, că cea mai grea datorie din lume este de-a folosi bine roadele succesului (izbânzii). Eu am cea mai adâncă încredere în România, că își va îndeplini cu cinste această datorie.

Aduceți-vă aminte, că v-ați unit pentru a pune împreună temeliele României mari și discuțiunile de partid nu trebuie să strice această faptă măreață. Trecând la învățământ, d-l Jervis zice: învățământul primar e la d-voastră (adică la noi, la Români) gratuit (fără plată). Aceasta e bine și așa trebuie să fie într-o mare țară democratică, cum e România și cum e Anglia. Dar învățământul secundar (în licee și celelalte școli mai înalte decât cele primare) și universitar nu are nevoie și nu trebuie să fie gratuit. Firește, că trebuie făcut cu puțință, ca fiii de țărani, oricât de săraci, să ajungă la universitate. Dar aceia, cari pot plăti, să fie puși să plătească. Ei vor pune atunci mai mult preț pe instrucțiunea căpătată, afară de aceea vor fi bani pentru a mări salariile profesorilor și ale învățătorilor și pentru a desvolca mai mult învățământul primar (la școală), pentru care sunt prea puține școli. Trebuie și mai multe școli normale, care să dea numărul

trebucios de învățatori bine pregătiți. Dar pentru țărani nu e îndestulătoare numai școala primară. Ei nu pot merge la universitate, dar universitatea să meargă la ei. După ce au terminat școala primară, trebuie luminat și mai departe prin învățătura dată afara de școală.

Vorbind de țărani, d-l Jervis a rostit cuvinte frumoase despre înțelepciunea lui, pe care a cunoscut-o din convorbirile pe cari le-a avut cu el. Profesor de geografie fiind, arată cum cel ce învață geografia, învață să cunoască popoarele lumii și puterile lor. Cunoștința aceasta ușurează înțelegerea între oameni, iar înțelegerea produce încrederea, care trebuie să domnească între popoare. Înțelegerea aceasta s'ar înlesni mult prin schimbul studenților de la Universitățile din deosebitele țări.

La urma mulfumeste tuturor pentru buna primire, ce i s'a făcut în țara noastră și închee: „Trăiască România Mare!”

Sfaturile frumoase și vorbele îmbărbătătoare venite de la unul din cei mai învațați Englezi nu vor cădea pe peatră seacă. Țara noastră se va ridica cu siguranță la înălțimea, pe care o dorim noi și prietenii noștri din străinătate. Pentru că noi suntem hotărâți să muncim din toate puterile noastre stăpâniți de duhul bunei-înțelegeri între frați.

CÂNTECE

I
Mi-e drag de tine și te-ăștept
Să vii cu pașii pașnici,
Să-mi tremuri inima în piept
Cu șoptele tainici,
Să-mi umpli sufletul cu dor
Și dorul cu iubire,
Căci pentru tine am să mor
Cuprins de fericire.

II
Fricel de cănepă
Să vii bade Sâmbătă,
Dar să vii pe inserat,
Când e liniște în sat
Căci atunci de vei veni
Eu în cale ți-oiu ieși
Și ușa ți-oiu descuia
Și cu dor te-oiu săruta.

Sinoadele Bisericești din Transilvania

Biserica ortodoxă din Transilvania are o constituție foarte democratică. În toate afacerile bisericești, fie că e vorba de alegerea de preot, protopop (protopop), episcop, apoi de comitet (consiliu) parohial, sinod diecezan (eparhial), consistoriu bisericesc, fie că e vorba de administrarea școlaelor și averilor bisericești—in toate credincioșii hotărăsc singuri, căci se bucură de vot universal și egal. Legea aceasta și-au făcut-o Românii din timpul marelui mitropolit Andreiu Șaguna și a fost recunoscută și de domnitorul de pe vremuri al fostei Austro-Ungarie.

Fiecare dieceză (eparhie) și are sinodul ei compus din 60 de deputați, între cari 40 mireni și 20 clerici. Sinoadele acestea se întrunesc în fie-care an, în Duminica Tomei, și timp de câteva zile se ocupă de afacerile eparhiei.

De când a scăpat Transilvania de sub jugul străin s'au mai înființat două eparhii noi, una în Oradia Mare și una în Cluj. Lucrul acesta nu s'a putut face sub stăpânirea străină, care știa, că biserica e pentru Români nu numai felinarul, care răspândește lumina religioasă, ci și cetatea de apărare a limbii și culturii naționale.

Dintre cele două eparhii nouă, cea a Clujului își are însemnătatea ei istorică. Ea a fost înființată, cu reședința în Vad, pe Someș, de însuși Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei. Mateiu Corvinul, regele Ungariei, pătrunzând cu gând dușmănos în Moldova, a fost bătut rău de viteazul voevod. Mai târziu, ca să și-l păstreze prieten, Mateiu a dăruit lui Ștefan cetatea Ciceului cu vre-o 60 de sate, pentru cari Ștefan a întemeiat episcopia cu reședința în Vad. Pierzând domnia Moldovei Ciceul cu ținutul lui, dușmanii neamului nostru s'au grăbit să oprească și funcționarea episcopiei ortodoxe din Vad. Ea a fost însă reînființată în zilele Regelui nostru de acum, care la 8 Decembrie 1921 a dat nou-alesului episcop, P. S. S. Nicolae, carja de arhieru.

Consistorul a ținut în cursul anului 36 ședințe.

Mult s'a interesat să strângă cât mai mulți bani pentru înălțarea unei catedrale în Cluj, unde ortodoxii au numai o bisericuță la marginea orașului, semn al vremurilor triste, prin cari a trecut neamul nostru de aici până în anul 1918. S'au strâns până acum câteva milioane de lei, din cari partea cea mai mare ajutor dela stat.

S'a cumpărat o reședința episcopicească.

S'au strâns, prin colecte de la oameni vrednici, peste 30.000 lei pentru înființarea unei tipo-

grafiei, căci în Transilvania nu s'a putut și nu se poate episcopie fără tipografie.

Eparhia are 337 parohii cu 274.685 de suflete. În cursul anului au fost 8459 nașteri și 5455 cazuri de moarte.

În șapte din cele 12 protopopiate ale eparhiei s'au strâns în 1921, din daruri dela credincioși pentru trebucitele bisericești 337 de mii de lei.

Consistorul diecezan a administrat 248 școli primare confesionale. La toate școlaele de stat au fost obligați preoții să dea elevilor instrucția religioasă.

Eparhia are 12 protopopi (protopopii), totodată și parohi, 261 parohi, 6 administratori parohiali și 12 capelani.

Iată pe scurt ramurile principale de activitate, asupra cărora se întinde administrația unei eparhii ortodoxe din Ardeal.

Recenzământul în Dacia superioară Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș.

În Dacia superioară s'a făcut nu de mult un recensământ (numărătoare) al populației și s'au aflat 5208345 (cinci milioane două sute opt mii 345) suflete. Din acestea, 3 milioane (aproape 60 la sută) sunt Români, 1 milion 178000 (26 la sută, adică a patra parte) sunt Unguri, între cari cei mai mulți Săcui, așezați în partea de răsărit a Ardealului cam prin suta 11 a după Christos, apoi Unguri adevărați și așezați mai târziu prin Sătmăre, Sălăgiu, Solnoc-Dobăca și Bihor. Ungurii risipiți în celelalte județe printre Români sunt veniți mai târziu, unli, ca cei din județul Cojocna au fost aduși numai în veacul trecut. Cei dela orașe sunt mai toți corcitură din diferite neamuri, puțin Unguri curăț veniți din Ungaria. Mai sunt în Dacia noastră de sus 514000 (aproape 10 la sută) Germani, și anume Sași, veniți prin veacurile al 12-lea și al 13-lea mai cu seamă, apoi Șvabi așezați în Banat în veacul al 18-lea, Ourei (Evrei, Jidovi, Jizi) sunt 171000 (peste 3 la sută), aite neamuri (Sârbi, Ruteni, Țigani) tot cam atâția.

Aproape trei din patru părți ale acestei populații sunt plugari și numai a patra parte meseriași, comercianți și intelectuali. Dintre plugari, 516168 au fiecare mai puțin decât cinci jugăre de pământ, 406000 nu au deloc pământ, ceilalți au dela cinci jugăre în sus. Improprietărea hotărâta însă sub marea nostru Domn și Rege va da tuturor celor muncesc pământul partea ce li se cuvine. În Transilvania această improprietărea se face cu ajutorul Bancii Agrare din Cluj.

CREȘTEREA ÎN FAMILIE

Creșterea copiilor e o chemare sfântă; de aceea mamele trebuie să se pregătească bine pentru ea.

Este o piedică, pentru care nu poate fi învinovățită mama; sârăcia, care o silește să lucreze afară de casă, la străini...

Cu cât e mai mare numărul acestor mame, cu atât e mai rău și pentru neamul nostru, căci un mare număr de copii cresc partea cea mai mare a zilei fără supravegherea mamelor lor.

Mult împiedică buna creștere

a copiilor neînțelegerea între părinți. Nu arareori întâlnim familii, în cari tatăl e de o asprime prea mare...

V. L.

Tot mințea-i mai de folos

Era un vacar și vacaru ista se ducea pe unde mai bine, pe unde mai rău dar se chema că nu ducea nimic griji.

Împăratul i-o dădu. Se fac pregătiri peste pregătiri mă rog ca la nunta împărătească.

— Ho, nea-nea vacă! Toți lacrimeniră iar norocul văzând că a stricat-o rău se dădu iușior jos de unde se cocoșase și se rugă de mințea: Vin tot tu unde-ai mai fost căci tot tu ești mai mare...

— Așa va trebuie, căci ori eu sunt vacar, ori D voastră vite de nu mi ești intru întimpinare ca la un ginere împărătesc.

Toți îi dădură dreptate căci cum se făcură nu-i eșiră intru întimpinare și a vea tot dreptul să-i ba jocorească.

PETRU GH. SAVIN

Conferința dela Genova

Conferința dela Genova s'a întrunit, după cum am arătat și în numărul trecut, mai ales pentru două lucruri: întâiu, să îndrepteze starea economică și financiară din toate țările...

Era mare speranță, că la Genova se va s ajunge la o înțelegere cu Rusia, când acolo căzu ca un trăznet știrea, că Rusia a încheiat cu Germania o convenție deosebită.

Convenția aceasta i-a neliniștit mai ales pe Francezi, cari se tem, ca și alții de altminteri, că Germanii nu numai că vor ajunge stăpâni în Rusia...

această convenție germano-rusă.

Americanii par a da dreptate Germanilor și Rușilor, că s'au înțeles singuri, fără să mai întrebze celelalte state.

Îndată ce s'a aflat despre încheierea acestei convenții, delegații din Genova s'au întrunit în ședință hotărând, că Germania să nu mai poată lua parte la ședințele...

Tot ce putem dori noi, este, ca între toate popoarele să se înstăpânească odată buna înțelegere, pentru că lumea să-și poată vindeca, prin muncă, grozavele răni ale războiului.

Cele zece porunci ale asigurării

- 1. Asigurează-ți toată averea, casă, sură, grajduri, nutreț și tot ce ai contra focului. 2. Nu asigura decât cecece ai într'adevăr, căci asigurarea nu e o afacere, la care să câștigi...

SFATURI

Poame sau cartofi? Mă cred, că poamele ferte nu au putere nutritoare, de aceea trebuie înlocuite cu cartofi.

Cufureala la viței. Viței fere de multe ori de cufureala (diarie), care și prăpădește mulți. Împotriva acestei boli un plugar francez a încercat...

Vițelul bolnav de diarie trebuie lăsat singur la un loc uscat și cald. Lapte să i se dea numai proaspăt, cum a fost muls...

Curățenia cea mai mare e cea d'întăiu condiție pentru combaterea boalei.

Alungarea omizilor și altor insecte de pe pomii Ferbem în 6 litri de apă un sfert de chilogr. (25 deca) săpun...

Nucile vechi. Nucile vechi pierd din gust. Ca să le faci iară bune, le lăsam să stea 6-8 ore în apă curată...

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI“

Cântarea României

Stins-au candela cu suflarea lor împuțită de fără-de-lege... Ce vei zice, o patria mea, când vei grai? Cei vei face, când va veni zita dreptății?...

șilor săi?... Logodnicul tău luat'a din cuiu palosul părintesc?... Cântă-ți cântecul... Doină și iar doină! Cântarea mea e viersul de moarte al poporului...

serbătorile satului: „Biru-i greu, podvada-i grea!“ Bătrânii își ascund ochi plini de lacrimi... bărbății stau obidiți... cântecul se sfârșește afurisind și copiii blestemă nașterea lor...

„bătăie... in loc de somn vei „priveghia muncind și partea ta „de libertate va fi ocară... Niște venetici de sânge străin zi-sune au în limba lor: „Al nostru e pământul și acei ce locues: „pe dânsul... ale noastre căm „purile... ale noastre dealurile... „ale noastre cătunile, satele și „târgurile, colibele și palaturile... „Tū ai fost puternic și viteaz în „luptă... dar puterea ta s'a tocit „de sārăcie și de stricăciune... „și noi am cules rodul vitejieii „tale... Iți tot zic că ești un po... „por!... Traiul tău e chinuirea și „dreptul tău bătăia... plătești și „muncеști și munca ta înrodește „pământul ce ți s'a răpiti... Toți „și bat joc de sārăcia ta... și „slugile slugelor calcă peste trupul tău... Cei ce zic că sunt „aleși tăi cresc în bogăție și în „boierie, și ție ți-e frig și copiilor „tăi foame!... Ei fac legi, dar nu „pentru dânsii, ci numai împo

„triva ta...“ Doină și iar doină Suntem pribegi în coliba părintească... și străini în pământul nostru de naștere!... Dar câmpie crește, și pe deal iar crește o floare pentru poamele chinuite... Nădejdea! XLVII. Era odinioară un neam de frați născuți tot dintr'o muncă și dintr'un tată... și frații se înbeau între sîne și creșteau fericiți... Turmele lor nenumărate, ca stelele de pe cer, pluteau în câmpiile întinse... viciu pișmăuiau unirea, puterea și bogăția lor, dar le era teamă de dânsii, căci bărbăția lor îi îngrozia. Și ast fel acești frați trăiau fericiți, ei și copiii lor, în mînă tenirea cea mare rămasă de părinții lor...

